A
8045

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

უშანგ დიმიტრის ძე სახლოხუციშვილი

ქართულ ტოპონიმთა ისტორია-ეტიმოლოგიისათვის

(აღმოსავლეთ საქართველოს მასალების მიხედვით)

/10.02.02 სსრ კავშირის ხალხთა ენები
ქართული ენა/

ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო
ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი დისერტაციის
სამეცნიერო მოხსენება

თბილისი
1991

ნაშრომი შესრულებულია ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სა-
ხელმწიფო უნივერსიტეტის ახალი ქართული ენის კათედრასთან არსებული
ტოპონიმიკური კვლევის რესპუბლიკურ ცენტრ - ტოპონიმიკის ლაბორატორიაში

მეცნიერ ხელმძღვანელი: ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი
თ ე დ ო   უ თ უ რ გ ა ი ძ ე

ოფიციალური ოპონენტები: ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი
ზ უ რ ა ბ   ჭ უ მ ბ უ რ ი ძ ე
ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი
დ ე ვ ი   ბ ე რ ძ ე ნ ი შ ვ ი ლ ი
ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, დოცენტი
ლ ე ი ლ ა   შ ა ლ ვ ა შ ვ ი ლ ი

წამყვანი ორგანიზაცია - საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არნ. ჩი-
ქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი

დისერტაციის დაცვა შედგება 199[illegible] წლის 18 მარტს 14 საათზე
ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
სპეციალიზებული საბჭოს /დ 57.03.08/ სხდომაზე.

მისამართი: 380028, თბილისი, ი. ჭავჭავაძის გამზირი - I
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში

სამეცნიერო მოხსენება დაიგზავნა 199[illegible] წლის 17 თებერვალს

სპეციალიზებული საბჭოს
სწავლული მდივანი, პროფესორი   გ. წიბახაშვილი

შესავალი

ტოპონიმებში ანუ ადგილსახელებში ძალიან ბევრი საინტერესო ცნობა-ინფორმაციაა დაუნჯებული, რამაც შეიძლება ფასდაუდებელი სამსახური გაუწიოს თითქმის ყველა დარგის სპეციალისტს: ენათმეცნიერს, ისტორიკოსს, გეოგრაფს, გეოლოგს, ეთნოგრაფს, ფოლკლორისტს, აგრონომს, დენდროლოგს, ზოოლოგს, ბოტანიკოსს, ექიმს, მასწავლებელს... და თვით პოლიტიკურ მოღვაწეს.

ტოპონიმთა ერთობლიობას ტოპონიმია ეწოდება, ამ სახელწოდებათა შემსწავლელ მეცნიერებას - ტოპონიმიკა, რომელიც სხვა ჰუმანიტარულ მეცნიერებებთან შედარებით ყველაზე ახალი დარგია. ტოპონიმთა მეცნიერულ კვლევას არა მარტო ჩვენთან, არამედ სხვა რესპუბლიკებშიც ამ ბოლო დროს მიექცა საფუძვლიანი ყურადღება /გამონაკლისია მხოლოდ ბალტიისპირეთის ქვეყნები, კერძოდ ლატვია, სადაც ჯერ კიდევ გასაბჭოებამდე, ე. ი. დამოუკიდებლობის პერიოდში, აღწერეს მთელი ტოპონიმიკური მასალა. ახლა რამდენიმე ტომად ამზადებენ ტოპონიმთა აკადემიურ გამოცემას. რესპუბლიკის კულტურის ფონდის ხელშეწყობით კი უკვე ტოპონიმიკურ ატლასებს ადგენენ/.

დროის მოთხოვნილებამ ჩვენთანაც დასვა ტოპონიმთა კომპლექსური კვლევის საკითხი. ამისათვის საჭირო იყო რესპუბლიკის ტერიტორიაზე ადგილსახელთა დეტალური აღწერა, სალექსიკონოდ მომზადება და გამოცემა. მთავრობის დადგენილებით 1969 წელს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ახალი ქართული ენის კათედრასთან შეიქმნა ტოპონიმიკური კვლევის რესპუბლიკური ცენტრი - ტოპონიმიკის ლაბორატორია, რომლის დაარსებაში დიდი წვლილი მიუძღვით აკად. შ. ძიძიგურსა /კათედრის მაშინდელ გამგეს/ და აწ გარდაცვლილ პროფ. ფ. ერთელიშვილს - ლაბორატორიის პირველ მეცნიერ-ხელმძღვანელს.

მაგრამ სამართლიანობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ საქართველოში ჯერ კიდევ XVIII ს პირველ ნახევარში დაიწყო ტოპონიმთა აღწერა. ამ საშვილიშვილო საქმის ფუძემდებელია დიდი მეცნიერ-ისტორიკოსი